

A LAP ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egy évre	6 frt. — kr.
Fél évre	3 „ — „
Negyed évre	1 „ 50 „
Egyes szám ára	6 kr.
Külföldre egy évre	8 frt. — kr.

Ezen lap megjelenik
hetenkint kétszer:
vasárnap és csütörtökön.

SZÉKELYFÖLD.

Közigazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap,
a csikmegyei gazdasági egyesület hivatalos közlönye.

Hirdetések közlési díja:

minden egy hasábos 1 garmond
sorért vagy annak térfogatáért
4 kr. s minden egyszeri közlés
után 30 kr. bélyegdíj fizetendő.
Nagy és többször közlendő
hirdetményt a kiadóhivatal ár-
kedvezményben részesít.

A „Nyílttér“ rovatban
közlendő cikkek soronként
10 kr. díjért közöltenek.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓ-HIVATAL:

Kézdi-Vásárhelyt:

Csik-Szeredában:

Székely-Udvarhelyt:

Szabó Albert könyvnyomdájában.

T. Nagy Imre, szerkesztő lakásán.

Dr. Kádbé Ferencz, szerkesztő lakásán.

A lap tartalmát illető közlemények, valamint előfizetési pénzek, hirdetmények, nyíltterek stb. mindhárom szerkesztőségben és kiadóhivatalban elfogadtnak.

Kézdi-szék (felvidék), ápril 16.

E nemzet történelme alig mutat fel
oly nyomor- és inségteljes korszakot,
minőt e nemzedék napjainkban él.

Voltak e népnek inségteljes évei,
melyekben az ég megvonta áldásait s
még éh-halállal is fenyegette tőle elpár-
tolt és hűtlen gyermekeit. De e nép
mindig kiheverte a reá sulyosodott csa-
pásokat.

A ki figyelemmel kíséri időjárá-
sunkat és vidékünk népének életét, nem
tagadhatja, hogy ma is sulyos elemi
csapás alatt nyögünk s lelke kétes sejt-
telemmel és fájdalommal tekint a még
tán nagyobb nyomorokkal teljes jövő elé.

Őszi és tavaszi vetéseink a tartós
szárazság miatt kevés reményt nyuj-
tanak földműveléssel foglalkozó né-
pünknek.

A mult évben, mint mindnyájan
tudjuk, a hosszas esőzés miatt tavaszi
terményünk még az elvetett magot sem
adta vissza, őszi vetésünk pedig szintén
csak félterméssel fizetett. Az erdőalji
közsegekben pl. Esztelnek, Kurtapa-
tak, Almás, Csomortán, Lemhény, Be-
reczk, Martonos stb.-ben akárhány gazda
őszi vetőmagját is a piaconról volt kény-
telen bevásárolni. És vetőmagról inség
idejére megyeileg gondoskodva nincs.

Nem is emlitem itt a mult évek
silány terméseit, csak a nyomort idé-
zem fel, melylyel e szegény nép csak-
nem az éh-halál veszedelmének kitéve
küzd.

E szomorú állítás igazolására le-
gyen elég csupán azokra hivatkoznom,
kik a vetőmagra szükséges pénz hiá-
nyában a piacon 4 frittal megvásárol-
ható borsós árúnak hectóját 5—6 havi
törlesztésre 6 frittal s még magasabb
áron vették fel kölcsön s így is meg-
köszönték s még rá is szolgáltak, ha

kaptak. Ez is megjár kamatnak. Ez sem
több, sem kevesebb egy évre, mint száz
frt után 100% percent. Aztán élj meg,
szegény ember!

De azért élnie kell a szegény szé-
kely atyáknak, míg az utolsó talpalat-
nyi szántóban vagy kaszálóban tart.

Semmi keresetforrás. Drága, szép
erdeinket egyre füstölik, égetik el. Nincs
gondoskodva azok fenntartásáról. Ez
volt némi keresetforrása a felvidéki né-
pnek s ez is maholnap kipusztul a ren-
detlen gazdálkodás és gondatlanság kö-
vetkeztében.

A földművelés nem hozza meg az
elvetett magot, a cselédtartást és a rá-
fordított munkabért.

Iparunk, kereskedelmünk semmi.
Aztán jajgatunk, hogy népünk fogy,
fajunk pusztul, kivándorol jobb hazát
keresni.

Sem a magas kormány, sem a me-
gyei hatóság részéről nem látunk semmi
mozgást e szegény, éltrevaló nép meg-
mentésére.

A „Háromszéki háziipar-egyesület“
létezéséről itt a felvidéken száz székely
atyafi közt nincs egy, a ki tudna vala-
mit. Legfennebb az előjáróság tud any-
nyit minden közsegekben, hogy a „Házi-
ipar-egyesület“ javára megajánlott ösz-
szeg befizetésére minden évben felszólít-
tatik. De annál kevéssel tud többet az
előjáróság is.

Olvasva a „Háromszéki háziipar-
egyesület“ évi jelentéséből az elért és el-
nem ért eredményeket, fájdalommal kell
észrevennünk, hogy a Kézdi-Vásárhelyt
felállított műfaragászati iskola, mely
minket helyi viszonyainknál fogva leg-
közelebb érdekel, sikertelen kísérlet,
csalódás tárgya lett.

Nem hiába, hisz korunk a szeren-
csétlen tapogatózások kora. S ez ránk
nézve annál fájdalmasabb, mert azok

édes mindnyájunk izzadsága árán állit-
tatnak fel szakértők és vezetők, terv és
számítás nélkül.

Ez elhetetlenségünknek szomorú
bizonyítéka.

Ezen egyesületek lennének hivatva
népünk megélhetésének új lendületet
adni, azt a kivándorlástól visszatartani
s a nemzetnek visszaadni. De tervtelen
intézményekkel e célt el nem érjük.

Álljanak a szegény nép élére azok,
a kik hivatva vannak s kiknek hatal-
mukban áll azon segíteni, míg késő
nem lesz.

Szerezzenek a hivatottak e népnek
módot, melylyel mindennapi kenyerét
megkereshesse.

Szolgáljon buzdító például a Csik-
megyében indított dícsérendő mozga-
lom, mely ennek törvényhatósága és in-
telligens közönsége részéről a népok-
tatás, baromtenyésztés, gazdaság, gyű-
mölstermelés stb. körül oly élénken
mutakozik.

Kézdiszék felvidékének népén segí-
teni kell. Alakitani kell egyesületet, mely
hivatva lenne cukor-, papir-, gyufa-,
kőszár-, kalap-, posztó-, szövő vagy más
gyárat létesíteni. Egy ily gyár lelkes
felkarolás és szakértő vezetés mellett
több eredményt mutatna fel, mint a
műfaragászati iskola.

A kinek szívében él a hazaszeret-
et, ki érdeklődéssel bír e szegény nép
sorsa iránt: szóljon hozzá ez ügyhöz.
Gondolat gondolatot, eszme eszmét szül.

A lelketlen uzsorások karja kinyult
a vidékre is s rettentő módon szedi az
inség által rákényszerített áldozatait.

Adjunk munkát a szegény népnek,
mert még egy pár ily inséges év s e
szorgalmas, jóindulatu nép véginségre
jut.

Felvidéki.

A „Székelyföld“ tárczája.

Egy színésznőről.

(Apró rajzok.)

II.

Az öltözdében voltunk.

Künn épen jelenté a csöngettyű a má-
sodik felvonást.

Nem volt jelenése. Kimertülve az első
felvonás végső jelenetétől, hanyagul ült a
kis divánon, mely álló tükrre mögött fog-
lalt helyet. Rossz kedélyben találtam.

Nem nézett rám, csak idegesen lógatta
kicsiny lábait s kezével tépegette a patyo-
lat zsebkendőjét.

— Mit vétett magának az a zsebbeli?
Most mindjárt széttepi, édes Emmi.

Rám nézett; aztán haragosan megra-
gatta a zsebkendőt s ropp ketté volt sza-
kitva.

— Most már legalább kettő van egy
helyett.

Oda lökte lábaimhoz. Felvettem, kebe-
lembe rejtve a foszlányokat.

Mégsem szólalt meg.

A kályhába egy hasábot dobtam; az-

tán leültem mellé a diván sarkára, egy
könyvet felütve.

— Olvassak magának valamit, hogy
elűzzem azt a rossz launéját?

— Olvasson magának. Nekem nincs
szükségem a maga olvasására.

Szótlannul felálltam, kalapomat ke-
zembe véve.

— Isten önnel, édes Emmi . . . Majd
máskor jövök.

— Bánom is én!

.

* * *

„Bánom is én!“ . . . Még nem is há-
rom egész szó és mégis mennyire éget,
mennyire tud fájni! . . . „Bánom is én!“ . . .
Nem fordultam bár csak feléje se.

— Én azt az arcot nem akarom
többé látni!! soha többé! . . . „Bánom
is én!“ . . . Hát én sem fogom bánni, ha
szívem szakad is meg alatta! De többet be
nem nyitom ajtaját; de többet meg nem
fogom kezét! Soha!! Hogy ő nem bánja!
. . . Nem bánja, ha elmegyek, hogy ne lás-
son; nem bánja, ha nem szólok többé
hozzá! . . .

„Bánom is én!“ . . .

Szótlannul vettem felsőmet a szék
karjáról.

— Jó éjt, asszonyom!
Azzal kiléptem a szobából.

* * *

Künn olyan hideg volt! Az égen
egyetlen felhő sem foltozott s a ragyogó
holdfény szikrázó fényt lövelt a ropogó hóra.
Szerteszét egyetlen ember sehol.

Félkábultan támaszkodtam az épület
falához, alig eszmélve a külvilágra.

Ugy égetett az a nagy, nevezhetetlen
fájdalom! Ugy szerettem volna kitombolni,
kizokogni onnan! . . .

A sarkon a lámpa üvegén átszűrődő
holdfény, ott tul a sarki ház ablakából ki-
csillanó lámpavilág és az a zsiab, taps ott
a teremben mind arra egyesültek, hogy
fájdalmamat még nagyobbá tegyék.

— Én elmegyek innen! Mindazt a
nagy szerelmet, melyet élesztettek bennem
tiltó szavai, mosolygó nézése, később édes
csókja és lángoló ölelése által: elviszem
magammal, lezárva e zajongó szívre, mit
kigunyolni akar; pedig tán meg sem érti,
mivel játszani szándékozik; pedig tán nem
is tudja, hogy mennyire oltárképe annak.

Elviszem, hogy rá ne unjon; hanem ha
már válnunk kell, legalább emlékezése le-
gyen szép és szelid . . . Én elmegyek
innen!! . . .

* * *

És aztán bágyadtan, csüggetegen menni
készülék. . . A sarokig értem, a most már
kopasz, lombtalan, zuzmarával fedett hár-
sig, hol sokszor csevegtem vele, midőn pró-
báira elkísértem . . . Az volt a válpont
mindig; azisont már gyakran szerepe első
szavaival távozott.

S mikor még egyszer visszafordulnék,
hogy látnám utoljára tán azt a halvány
fényt, mely öltözöjéből előtört, a hol ő szo-
kott ilyenkor ülni s velem csevegni, s mikor
kőnyeim előntenék arcomat a fájdalom
miatt . . . hát akkor csak szétcsaptak a fel-
járó ajtai s kitámolygott azon egy révedező
nőalak . . . Felém fordult . . . Közel jött . . .
Ő volt . . . Szólni akart, de a szó elhalt aj-
kain s csak felsuttogással rebegett annyit:
— Itt vagyok . . . Jöjjön . . . Bocsás-
son meg! . . .

Ugy vittem fel karjaimban.

K. F.

és adóslévére, váltóra vagy anélkül kiadott, kézi zálog, vagy jótállással biztosított, vagy anélkül gyümölcsözőleg elhelyezett tőkék kamatjövödelmei, esetleg a kamatok fejében kikötött munka, vagy egyéb haszonra nézve, a helyi viszonyokkal ismerős egyének meghallgatása után és a mennyire lehet, nyilatkozatuknak a javaslati ivre vezetése, vagy ahöz csatolása mellett ezen jövedelemnek III-ad oszt. ker. adóval leendő megadóztatására nézve, külön javaslat terjesztendő a bizottság elé.

Választások előtt.*)

(Levél a szerkesztőhöz.)

Ditró, 1882. ápril 23-án.

T. szerkesztő ur!

Oly választások küszöbén állunk Csikmegyében, melyekkel időközben megürült fontos hivatali állomások lesznek betöltendőek és azért csak helyeselni lehet, ha bárki megnyitja a nyilvános eszmecserére a pályatér oly czélból, hogy a választandóknál méltán megkívánható minősítvények mérvéről és milyenségéről fogalmainkat tisztazzuk.

Midőn tehát a verseny kapuját erre „Non quis, sed quid“ aláírással egy valaki e lapok 54-ik számában „Szerény felhívás“ czim alatt megnyitotta, sőt még zászlót is bontott, a melynek már színeit is felismerhetjük: helyén valónak tartom, hogy a felvetett kérdéshez többen is hozzá szóljunk.

Nem akarom részéről kutatni, hogy ki rejlik a „Non quis, sed quid“ álczája alatt. Az reám nézve közönyös, ha valaki nyílt sisakkal lépik-e a sorompóba, vagy alarozosan, mert nem keresem, hogy a cikket ki írta, hanem csak azt, hogy mit írt; azonban azt hiszem, hogy midőn valaki ily fontos ügyben zászlót bont, hogy az alá zászlóaljat toborzani induljon, a megye közönségére nézve nagy megnyugtatótásul szolgál, ha e zászlón az azt kibontónak nevét is láthatná, az iránti tájékozhatóság czéljából, ha elég kipróbált és megbízható-e a vezér arra, hogy zászlója alá sorakozzék?

De lássuk, mi áll a „Non quis, sed quid“ ur zászlóján. A tölgyesi gazdatiszt nézve a qualificationának bizonyos általa felállított postulatumait tüzte ki sok — a mértéket nem egészen üttő — frázis közt 5 pontban, a nélkül, hogy a választandó alispánról, aljegyzőről és a kebli pénztár ellenőréről egy szóval is megemlékezne. Pedig fel nem teszem, hogy ez állomásokat kevésbé fontosaknak tartaná bárki is az előbbinél. No de ennek okát én nem akarom most fürkészni, sem annak, hogy miért keresi a leendő havasi gazdatiszt nál mind azon kelleket, melyeket öt pontjában s még annak keretén kívül is saját izlése szerint felállított. Visszatérőzi azt ugy is eléggé a figyelmes olvasó előtt a „Szerény felhívás“.

Az 1-ső pontra vonatkozólag én részéről a havasi gazdatisztet nem tekintethetem sem állami, sem törvényhatósági köztisztviselőnek vagy hivatalnoknak, mert az a megyének mint földesurnak magángazdászát kezelő hivatalnok, és mint ilyenek, ám legyen meg az ő teendői által megkívánt qualificationja, mely szerintem a számadások correct vezetésébeni jártasságot és lelkiismeretességet kell hogy feltételezzem. Jó — tagadhatlanul — a többi lényeges kellek birása mellett a középtanodai érettség is, de tagadnom kell, hogy az lényeges kellek és absolute szükséges lenne. Ugyan feltalálja-e ezt „Non quis, sed quid“ ur még a megyei tisztviselőnek is minde-nikénél?

2) E pontot annyiban, hogy az illető a megyében született vagy a megyéből eredett legyen és becsületes előélettel birjon, — de csakis ennyiben —

3) hogy a magyar, német és román nyelveket szerintem ne csak felületesen, hanem épen teljesen birja,

4) hogy magyar, székely, de hozzá tehetjük, hogy jó magyar, hazafias érzelmű

*) Bár az itt megfektet „Szerény felhívás“ nem a mi felelősségünk alatt jelent meg, mégis méltányosnak tartjuk e higgadt tárgyilagossággal írott közleménynek helyet adni. A szerkesztő szerk.

is legyen, — nemcsak elfogadhatónak, de megkívánandónak is tartom.

5) Ám legyen a kellő műveltség is egyik főkellék, mert hisz ezt ma már magán-uradalmaknál is megkívánják; de a középtanodai érettséget — ismétlem — lényeges kelleknek tekinteni nem bírom s annak elsőseget is csak akkor adnék, ha az illetőnél a többi lényegesebb kellekeket azzal kapcsolatban mind feltalálnám.

De ha már „Non quis, sed quid“ ur a tölgyesi gazdatiszt nál a qualificatio postulatumait a többiek mellőzésével meg akarja állapítani, tegyük ide még

6-ik pont gyanánt egyik főfeltételül a józan és erkölcsös életet; mert e nélkül sem az érettségi vizsga s még tudori oklevél sem jogosíthat fel senkit a megbízhatóság igénylésére, sem a megye reputációjának csorbitása nélkül nem lenne alkalmazható; a miért én ezen kelleket nem csupán a havasi gazdatiszt nál, hanem a többi választandóknál is elengedhetlenül számba veendőnek tekintem.

7-iknek megint épen azt, hogy a pályázók cautionált emberek legyenek, még pedig ne egy-két száz, hanem pénzben, urbéri kötvényekben, vagy telekkönyvileg betáblázott tehermentes fekvő birtokban legalább is 1000 frtig terjedő biztosítékot tudjanak lekötni: szükségesnek tartom; mert az a hangztatott szellemi magas census szép ugyan, de sokszor megiskamlik mellette is a gyarló ember s ez idő szerint soha sem nyújtja azt a biztosítékot, melyet nyújt eme realis hypotheca.

Nem akarom részéről az én véleményemet senkire rátküldni, sem arról szólni, hogy a virilista urak akár a tölgyesi gazdatiszt, akár a többi tisztviselők választásánál kiknek, minő qualificationnak és mily censusnak adják meg az elsőseget; de minután a képességi kérdés felvetett, hozzá kelle azért is szólnom, nehogy a „Non quis, sed quid“ által dictált pontokat mindenki hallgatóság magáévá tenni láttassék, meg lévén az iránt győződve, hogy még más komoly emberek is vannak, a kik fentebbi nézeteimet osztani fogják és a megye reputációját s közbékéjét sem személyes érdeknek, sem senki dictaturájának alája nem rendelik.

Én is azt ohajtom, hogy a választásoknál ne személy, hanem a megye közérdeke és ne egyesek nagyravágyása, hanem a szeplőtlen hazafiai kötelesség érzete a józan észszel párosulva vezéreljen mindnyájunkat, de kivált tisztviselőinket. Azonban a „Non quis, sed quid“ ur által használt „bár most“ szónak — megvallom — nem érthetem a jelentőségét. Ám értse, a ki tudja; de ha vissza emlékezünk arra, hogy a revindikált havasok az osztrák szakemberek kezelése alatt jövedelmezés helyett deficiittel tűndököltek s azután, hogy a megye emberei kezdték kezelni, szép évi jövedelmek folytak és folynak be azokból maig is, ezért a csekély fizetéssel javadalmazott kezelőknek elismeréssel tartozunk, s meg kell vala „szerény felhívó“ urnak világosan mondania, hogy az eddigiekkel miért nem volt megelégedve?

Puskás Ferencz.

Kézdi-Vásárhely, 1882. ápril 22-én.

Kézdi-Vásárhely város ev. ref. hiveinek buzgósága, egyházuk s más jótékony intézményekkel szemben eléggé ismeretes, s azt e becses lap hasábjain dicsérni, magasztalni nem is akarom, mert az igaz nem tesz nem szorul csillogó külfényre, az önzetlen tetteinek boldogító öntudatában mindig felleli ugy is jutalmát.

Ez alkalommal ama lélekemelő, városunk közönségét közről érdeklő mozzanatról akarom értesíteni a t. olvasót, mely f. év 23-án tartott egyházi közgyűlésünkben lefolyt.

Az egyház tisztviselői a f. hó 10-én tartott közgyűlésben újból megválasztattak egyhangulag. A derék főgondnok, ki halhatatlan emlékeket szerzett magának az orosz-falvi templom, kepe-alap stb. más egyházi ügyek megteremtése és kezelése körül, írásban

adta be újból is lemondását. Egyházi közgyűlés, ámbár méltányolta a felhozott alapos indokokat, de az egyház jövőjét tartva szem előtt, a lemondást csak hosszas vita után fogadta el s egyszersmind volt főgondnok Jancsó Mózesnek bokrós érdemeinek elismerése jelül tiszteletbeli főgondnokká választotta.

Elnök felsorolván ama számos teendőket, melyekkel a főgondnoki állás egyházunknál össze van kötve, felkéri a közgyűlést, hogy e tisztet oly egyénnel töltsse be, ki egyházunk érdekeit eddig is szíven viselte, kinek multja biztos garantíát nyújt arra, hogy eddigi főgondnokainknak méltó utóda leend. E megtisztelő állásra Molnár Józsiás, humanus tetterű, erélyességéről általánosan ismert polgártársunk választott meg egyhangulag, ki a kiküldött 6 tagu bizottság megkeresése után a közgyűlésben megjelenvén, éljenzések között fogadta el főgondnoki tisztét. Adja az ég, hogy e szép, de terhes feladat megoldása oly könnyű legyen neki és áldásdus egyházunkra, mint a mily önzetlen és feltétlen bizalommal helyeztetett le e tisztség tetterős kezeibe.

Elnök tiszteletes Székely János, felsőbb helyről nyert értesítés folytán tudatta a közgyűléssel, hogy ez év folyamában püspök ur ő méltóságához szerencsén leend. Ezzel kapcsolatosan azon edes reményének ad kifejezést, hogy egyházunk főpásztorát, midőn a méltán megérdemelt határtalan tisztelettel elfogadjuk, egyházunk épületeit is a megkívánt jó karban mutatjuk be.

Sajnálattal constatálja, hogy a ref. temető kapuja évek óta oly gyarló lábon áll, hogy ezt egyházunk méltóságával, hűveinek áldozatkészségével összhangzónak semmikép nem tarthatja s felhívja a közgyűlést, hogy e bajon segíteni szíveskedjék.

A közgyűlés ez ügy elintézésénél is megmutatta magas intencióját. A sarkert kapuját egy torony alaku tetőzettel akarja kiépíteni, mely toronyba ama kegyeletes emlékü harangot, mely az 1834-ben történt nagy égésből megmaradt s melyet tekintélyes egyházak több ízben kértek egyházuinktól, akarja elhelyezni. E harang, mely temetések és sátoros ünnepek alkalmával hívna imára az élőkért és megholtakért a hívek seregét, egy örök becsü emlék s méltó arra, hogy ily nevezetes helyen: a megboldogultak csendes hajléka előtt, közadakozásból összegyűlt fillérekkel emelt mausoleumban elhelyeztessék. Az ügy elintézésére egy tekintélyes bizottság nevezetett ki. Erős hittel és reménnyel vagyunk, hogy egyházunk buzgó hivei szívesen áldoznak szereteteik emlékére s nemsokára e kegyelet jelvénye az öt megillető helyen hirdeti Isten dicsőségét s emeli a hívek eddig is ismert áldozatkészságének fényét.

Adja Isten, ugy legyen!

N.

Pár szó a gyümölcsfa-tenyésztésről.

(Folytatás)

2. A gyümölcsfák ültetéséről.

A faültetésnek célja: bárholnan kiásott fát ismét talajba helyezni vissza, ugy hogy az, új helyén, életműködését megindíthassa és ültetési céljának megfelelően tenyészthessék. E kíváncsalom teljesülése több körülménytől függ, és pedig: a) a fák távolsága egymástól, b) az ültetési gödör, c) az ültetendő fák előkészítése, d) az ültetési idő- és c) az ültetés módjától.

a) Midőn fát akarunk ültetni, első teendőnk az ültetési hely kijelölése (azon cél megfigyelésével, melyből a fát ültetjük); mert gyümölcsfainktól kielégítő termést csak ugy várhatunk, ha azokat egymástól oly távolságra ültetjük vagyis oly tárt engedünk nekik, hogy terebélyes fákka fejlőd-hessenek és koronájukat, a termés nagyságának és fejlettségének legfőbb tényezőjét, a levegő és világosság kellően érthessék. Ezen igényeknek megfelelő szabályul — magas dereku fákát érve és főszempontul a gyümölcstermést véve — azt mondhatjuk: alma-, körte- és cseresznyefák 8—14 m. távolságban ültetendők egymástól a talaj fe-

vése és minősége s az egyes fák természetének figyelembe-vételével; mert pl. lejtős és közönséges talajon közelebb kell ültetni, mint erőteljes, kövér talajon és völgykatlanokban, továbbá almafákat távolabb, mint körte- és cseresznyefákat s az almafák közül is távolabb azokat, melyek nem pyramis-szerű növéstűk; szilva-, meggy- és más hasonló növéstű fák 4—6 m. távolságban ültethetők a különböző körülmények figyelembe-vételével. Gyümölcsöseinket konyhakertül, vagy viszont, természetesen csak azon esetben használhatjuk sikerrel, ha a rendes távolságnál is többet hagyunk a fák ültetésénél. Az elmondottak betartása nemcsak új gyümölcsösök felállítására, de a régiek megújítása- vagy foltozásánál is ajánlatos.

b) A fák egymástól való távolságának meghatározása után az ültetési helyet jelöljük ki s ezután az ültetési gödrök elkészítéséhez fogunk. Először is azzal kell tisztába jönnünk, hogy mily nagy gödröt ássunk, azután: hogyan ássuk azt. A gödör nagysága változik az ültetendő fák nagysága, a talaj milyensége és fekvése szerint. Minden ültetendő fának oly nagy gödröt kell ásnunk, hogy az ebben ne csak könnyen elhelyezhető legyen, de gyökérzete körül minél több porhanyó földet találhasson. Nagyobb fa nagyobb gyökérzettel bir s így nagyobb gödröt is igényel. Jöminőségű, porhanyó és mély talajban kisebb gödör is megfelelő, ellenkező esetben nagyobb szükségeltetik. Alantas fekvésű talajban csekély mélységű gödröt ássunk s ha ez vizenyős, gödör helyett dombot készítünk s erre ültetünk; midőn pedig egy öreg fa helyére ültetünk újat, széles és nagy gödröt ássunk, s végül, ha dombos helyre ültetünk, akkor mélyet; általában 3—6 éves fácskák ültetésénél a gödör szélessége 1—1½ m., mélysége 1½—1 m. szokott lenni. A gödrök miként ásásánál nem lehet eléggé ajánlani a felső szelid és alsó vad földrétegek külön-külön kiszedését és elhelyezését azon czélből, hogy ültetés alkalmával a sebzett gyökereket porhanyó, érett és a tápanyagokat részben feloldva tartalmazó földdel környezhesük. Igen tanácsos a gödröket az ültetés előtt jóval — tavaszi ültetéshez ősszel — ázni, hogy a levegő hidegség-, melegség- és nedvességnek így jobban kitett földréssz megporhanyodjék, szelidüljön és érjék.

c) Az ültetendő fák előkészítésénél első dolog azoknak oly módon való kiásása, hogy gyökérzetük minél kevésbé sebeztessek meg; kiásás után azok durván sebzett gyökerei simára és pedig aként metszendők meg, hogy a metszési lap a földre fekdűdjék; továbbá minden beteges vagy száraz gyökér és ág rész eltávolítandó; végül a fa koronája a megmetszett gyökereknek megfelelően vissza szokott vágatni; azonban ezt sokkal ajánlatosabb ültetéskor mellőzni és csak az ültetési év végén vagy az ezutáni év kora tavaszán tenni meg.

(Folytatása következik.)

Mindenféle.

— A Székely-Udvarhely Szombatfalvával összeasatoló, régi és már az idők terhét alig-alig elviselni képes híd helyébe egy újat fognak készíteni. Az előmunkálatok már meg vannak téve s az építés is már foly. Az új hidra igazán nagy szükség volt, mert a régén már át nem lehetett menni anélkül, hogy az embernek halálfélelmeket ne kellett volna kiállnia, míg rajta áthatolt.

— Lapunk egyik számában említést tettünk volt egy K.-Vásárhelyen keresztül utazó mátká párról. Felemlítettük volt, hogy minő hírek keringtek az új párról, hogy t. i. némelyek szöktetésről beszéltek, mások meg nihilistákat gyanítottak az ifjú párban. A napokban egy dörgedelmes levél érkezett hozzánk ez ügyben a nevezett cikkben foglalt sértő kifejezésekért. Ebből kifolyólag sietünk a nyilvánosság előtt kinyilatkoztatni, hogy a nevezett új házasság nem voltak sem szökevények, sem nihilisták, hanem Borbáth János baróti tanító és bereczki Székely

Laura, kiknek mi ezennel tartós boldogságot kívánunk.

— **Az új vadásztörvény előlegezése.** Az új törvényjavaslat még nem is került a ház asztalára s Magyarország legkeletibb határán, a keleti Kárpátok alatt, Csomortán, Várdotfalva és Csobotfalva községeiben már is alkalmazzák, magyarázzák és félre magyarázzák. Minden fegyvert tartó (t. i. orvvadász, mert főképp ezek tartanak fegyvert) felesleg erdőpásztornak, erdőkerülőnek (helyesebben munkakerülőnek) s az új törvény értelmében, mely még nem létezik, reggel és este lesben, nappal hajtásban vadássza az ártatlan nyulat. Egy rövid hét alatt husznál s ezekben a jövőre számítva 80-nál több nyulat ejtettek el e vidéken. Ha ez a törvény meghozása előtt így megy, mi lesz még ezután? ... vajjon mire fognak vadászni jegyet váltó vadászaink? ... Bizonyára a felszabadított orvvadászokra! Az ellenőrzésre hivatott hatóságok figyelmét felhívjuk.

— **Eltűnt.** Szőke Károly, csik-szt-györgyi községi tanító, f. hó 16-án minden hír nélkül eltávozott hazul. Némelyek azt állítják, hogy a Moldva-Oláhszázg felé levő határ-havasokon látták a napokban, hol a pásztoroktól egy adag tejet kért, azt megitta s tovább folytatta útját. Apja, ki Oláhszágban lakik, a napokban Szentgyörgyre érkezett fia hívására; de ekkor már nem találta ott a fiát. Nagyon magabazárt fiatal ember. Némelyek azt hiszik, hogy végzetes czéllal távozott el hazulról.

— **Felakasztotta magát.** Kalamár István, csik-szeredai polgár, f. hó 22-én délután 7 óra tájban, míg a felesége kűnn a tehenet fejte, a kamrában felakasztotta magát. Régóta betegeskedett. Gyógyíthatatlan tüdőbaja volt, mit ő tudván, nem várhatta, míg a természet önként végzi el azt, mit ő most erőszakkal hajtott végre. Az orvos véleménye szerint, alig volt még néhány napja hátra, a természet rendje szerint is. Feleségét és egy kiskorú gyermekét hagyta hátra.

— **A mint halljuk,** Udvarhelytől újból előadást fognak rendezni, a helybeli műkedvelők. Az előadás a veres-ker. egy. javára lenne. Valóban az a szép siker bizonyos felbátoríthatta a derék műkedvelőket, melyet legutóbbi előadásuk alkalmával arattak s hiszik is, hogy az ezután következők szintén oly talpraesettek s oly gyönyörködtetők lesznek, mint voltak az eddigiek. Annyit azonban meg kell jegyeznünk, hogy ha csakugyan új előadásra rendeznek, azt a lehető legrövidebb idő alatt tegyék, miután májusban már elkezdődik a majálisok végtelen sora s így igen össze halmozódnának a mulatságok. Addig is, míg létesül, a legszebb sikert kívánjuk hozzá.

— **Székel-Kereszturon** a charlat, melyről lapunkban már bővebb tudósítást is adott levelezünk, most már nem grassál oly nagy mértékben. A legutóbbi hetekben annyi áldozata esett e borzasztó ragálynak, hogy alig volt ház kivált az alsóbb rétegekben, hol ne éreztek volna valami hiányt: egy üres ágy vagy székhelyet. Udvarhelytől is fordult elő a legutóbbi napokban néhány eset.

— **Borszákon** e hó 16-án este 10 óra tájban helybeli lakos Molnár Andrásnak az istállója meggyulván, az oltásra oda tödült számos laka és a csendőrök minden erőfeszítése dacára is elhamvadt. A szegény embernek két lova is bennégett. Szerencsére csendes idő lévén, az alig 5–6 meternyi távolra levő ház, noha 4–5 helyen is meggyult, megmentetett. A gyulást valószínűleg pipa vagy szivar okozta, mert aznap délután az istálló fölé szénát raktak.

— **Nyilvános köszönet.** A csik-ajnádi községi iskolánál, hol a himlő-járvány miatt az iskolai tanítás több időig szünetelt, ez évi január havában megnyilván, T. Sipos Péter ur, mint községi pénztárnok, 116 iskolába járó tanoncok közül 45 tanonczot látott el lábbelivel. Ha e meggyezerte hasonló tettek tűnnének föl, akkor sok iskolamulasztásnak eleje vétetnék, mert minden községben több szülő van olyan, ki a nyomor miatt menteti föl gyermekét az iskola

látogatásától. Fogadja a tanúgy s egyszerű-mind a felebarátok iránt melegen érző nemes férfiú úgy a szülők, mint az iskolaszék részéről leghálásabb köszönetünket és elismerésünket. Csik-Ajnád, 1882. ápril hó 18-án. Csiszér Pető s. k. ajnádi. isk. elnök.

— **A gyergyó-szentmiklósi önkéntes tüzoltó-egylet,** mely 1874. óta áll fenn, folyó hó 10-én tartá ez évi rendes közgyűlését. Az elnöki megnyitó beszédből kitűnt, hogy az egyletnek 3 alapító, 49 pártoló és 156 működő tagja van. Vagyona állása szerelvényekben: 3300 forint értékben és pénztára 1115 forint 14 kr. A leköszönt parancsnokság helyébe megválasztottak: főparancsnok Lázár Menyhért, ügyvéd; alparancsnok Ferenczy István, közs. bíró; mászó oszt. parancsnok Hózó Pál, néptanító; szivattyú oszt. parancsnok Hochschild Lajos, polg. isk. tanár; víz-szerző oszt. parancsnok ifj. Vákár István, kereskedő; rendfenntartó oszt. parancsnok Kunecz Kornél, polg. isk. igazgató; mászó szakaszp. Drotos József, kereskedő; szivattyú szakaszp. I. Márton Lajos földm., szivattyú szakaszp. II. Madaras Péter, földm., szivattyú szakaszp. III. Ferenczy Sándor, földmives; szivattyú szakaszp. IV. Jánosi György, földmives.

— **A sz.-udvarhelyi „székely-egyleti** első takarékpénztár“ hirdetésére t. olvasóink figyelmét e helyen is felhívjuk.

— **Nyilvános köszönet.** Nagyon tisztelendő Fáraó Simon, örm. sz. lelkész ur, a csik-szépvízi olvasó-egylet elnöke, nevezett olvasó-egyletnek a könyvtár javára a következő műveket adományozta: 1) Magyarország 1514-ben, Br. Eötvös J.-tól, 3 kötet. 2) Utazási kalauz, Vahot Imrétől, 1 kötet. 3) Családi olvasmányok, Füßy T.-tól, 2 kötet. 4) Fábiola nővére, francziából fordította: Kondra Jakab, I. kötet. 5) Berta királyné, fordította: Garay Alajos, I. kötet. 6) Mária Regina, Hahn Ida grófnétól, 2 kötet. 7) A rabszolgakereskedő, fordította: Basel József, I. kötet. 8) Kisebb utirajzok, Maszlai Ferenczről 2 kötet. Összesen 13 kötet. E nemes tett önmagában találja a dícséretet. Sok ehhez hasonló lelkes férfit! s akkor virágonyi fog a most kezdeményezett egylet könyvtára. Fogadja szíves köszönetünket az olvasó-egylet tagjai részéről azon leghőbb ohajtásunkkal, hogy az Isten tartsa meg igen hosszas időig, hogy az ily humanus és nemes irányú egyleteket minél többet gyarapíthassa. Csik-Szépvíz, 1882. ápril hó 18-án. Az egylet nevében, Csiszér Pető, s. k. aljegyző.

— **A felsült fináncz.** Egyik szomszéd faluban történt a következő mulatságos eset. V. ur a napokban része-vadászatra indult. Egy mocsáros helyen csakugyan egy sereg réczére bukkant s közéjük duplázva, egy darab a tóba esett. A tó vize sekély volt s V. ur bizva nagy vadász-csizmájában, bement a tóba, hogy az elejtett vadat kihozza. Midőn már a tó közepén volt, a láthatáron két fináncz tűnt fel, kik bekiabáltak, hogy jöjjön ki s mutassa meg vadász-jegyét. V. ur egész flegmával felvélvő az elejtett réczét s aztán egy, a tó közepén kimagasló kis szigetre téve, kényelmesen füstölgetni kezdett, folytonosan farkas-szemet nézve a finánczokkal. Hasztalan volt minden szép szó, minden fenyegetés, V. ur nem jött ki a partra. Végre egyik fináncz dühbe jön, neki gyűrűzik és a vizen áttörve a szigetre lép s kéri a vadász-jegyet. Erre a vadász nyugodtan zsebébe nyúl, kiveszi a jegyet s oda adja a fináncznak, kinek hosszu orral kelle a vizen ismét keresztül gázolnia.

— **Állami vegyikísérleti állomás.** Budapesten utóbbi időkben újból voltak robbanások petroleum-lámpák használata mellett, melyeknek ismét emberélet esett áldozatul. Ez alkalommal dr. Liebermann Leo tanár, az állami vegyikísérleti állomás főnöke, a következőket teszi közzé: A földmívelés-, ipar és kereskedelmi m. k. miniszterium megbízásából, a Magyarországon kereskedésben előforduló amerikai és belföldi petroleumokat tűzveszélyességi szempontból megvizsgálta, ugymond, és vizsgálatai keretében befoglalta a Bécsben árult petroleumokat is. E vizsgálatok kimutatták azt, hogy a kereskedelembe előforduló ameri-

kai petroleumok, egynek, az úgynevezett «biztonsági petroleum»-nak kivételével, nem felelnek meg ama kívánalmaknak, melyeket a magyar, de meg az osztrák törvény is megállapít. Ez azt határozza, hogy a petroleumnak 30 fok R.-on alól gyújtható gázokat nem szabad fejleszteni; e határozatnak tökéletes jogosultságát külön kísérletek alapján, melyekről itt bővebben szólni lehet, volt képes megállapítani. Az itt Magyarországon, de Bécsben is áruba bocsátott amerikai petroleumok között, fordultak elő olyanok, melyek már 17-6 fok R.-nál fejlesztenek gyújtható gőzöket, és egy petroleum, melynek gyuladási pontja 21-6 fok R.-nál fekszik, már a legjobbakhoz tartozik, melyek (ismét a biztonsági petroleum kivételével) általában kaphatók. Ki lehet tehát mondani, hogy a nálunk kapható petroleumok legnagyobb része olyan, hogy az már átlag közönséges szobahőmérséknel gyújtható gőzöket fejleszt, és ennélfogva, kivált rosszabb szerkezetű égőtöknél, könnyen szolgáltathatnak alkalmat a legveszedelmesebb robbanásokra. Hogy mindazok, kiket érdekel, közölgjüket megvizsgálhassák és miután az e czélra eddig alkalmazott eljárások, illetőleg készülékek épen nem voltak megbízhatók, Liebermann szerkesztett egy egyszerű készüléket, melynek kiegészítését Calderoni és társa budapesti cég vállalta el. E készülék kezelésére bárkinek szívesen szolgál a nevezett tanár utmutatással.

— **Marosvásárhelyi hírek.** Id. gr. Teleki Sámuel halála alkalmával az „Erdélyi keresk. és hitelbank“ is adott ki gyászjelentést, melyben a feledhetlen emlékü elnök iránt mutatta be a kegyelet adóját. A „Kemény Zsigmond-társaság“ szakosztályi ülésén báró Apor Károly elnök meleg szavakkal emlékezett meg az elhunyt alapító tagról, a részvételtartat május 6-án tartandó rendes havi ülésből küldik ki a megszomorodott főri családnak. — A zenekedvelők egyletének f. év és hó 30-án d. e. 11 órakor a városi tanácsház nagytermében érdekes közgyűlése leend, melyen a választmánynak azon indítványa is elő fog terjesztetni, hogy a zenekedvelők egylete a tüzoltó zenekarral egyesüljön. — Terschak Adolf fuvolaművész, Schuller L. k. a. rosszullete miatt, ápril 15-én nem tarthatta meg hangversenyét s Kolozsvárra utazott, hol vasárnap ápril 16-án a redoute nagytermében szép közönség gyönyörködött művészi játékában. Kedden, ápr. 18-án, a déli vonattal érkezett vissza a kitünő művész és bájos leánya Dolly k. a., kiket az indóháznál ünnepiesen fogadott egy nő és férfi tagokból álló kis társaság. A vendég művész tiszteletére Bucher Miksa városi képviselő gazdag ebédet adott, melyen egyházi, katonai és világi elemből volt képviselve a vidám társaság. A világlátott vendégművész, kedves leánya, egy a vendégszerető Bucher család, tüzetesen a két teremben vendéglátó két háziasszony (B. Miksané és B. Károlyné) szép felköszöntésben részesültek. Különösen kiemelendők Kovács F. apát-plébános magyar és német nyelven mondott felköszöntései, melyek a zene-művészet cosmopolitikus hatását ékes szavakkal ecsetelték. A hangverseny szerdán, ápril 19-én este fél 8 órakor szépsámu és igen intelligens közönséget hozott össze a Transylvania disztermében. Ugy a közreműködőket, mint a hangversenyző fuvola-művészt és a kedves jelenségű énekművésznőt Dolly k. a.-t tündető tapsokkal fogadta a közönség. Egy gyönyörű eleven virág-bouquette-t is kapott tisztelőitől a kisasszony, mely méltó társa a Kolozsvárról hozott szép emlék-csokornak.

— **Új szövőszéket** találtak fel Liverpoolban. Ez új szerkezetű szövőszék, „Salisbury Loom“ elnevezéssel, a szövő iparral foglalkozóknak már is élénk érdeklődését vonta ki magának. Mindenekelőtt megemlítendő, hogy ez a szövőszék hasonló munkaképesség mellett tetemesen olcsóbb, mint az eddigiek. Továbbá azt állítják, hogy a régi gépeknel a vetelő mozgása folytán előálló rázkodás, mely az épületeknek annyira ártott, ez új szövőszéknél nem fordul elő. Ezen új gép mintegy öt láb magas és hengerelaku; hasonlít egy nagyobb kötőgéphez, azonban egészen másféle munkát állít elő. Így pld. a kötőgép csak egy fonállal dolgozik s vég nélkül nyújtható szövetet készít. A Salisbury szövőszék ellenben felváltva négy fo-

nallal dolgozik s kitűnő, erős és tartós anyagot állít elő; a kész szövet bármely irányban vágható s egy oldalán sem fejk föl. Általán véve, a szakkörök ez új találmányt igen dicsérik.

— **Blatt szobafestőnek** lapunkban megjelent hirdetésére különösen felhívjuk a n. é. közönség figyelmét. Magunk is meggyőződünk e szobafestő szolid, elegáns és jutányos munkájáról s jó lélekkel merjük bárkinek is ajánlani.

Háztartás.

Penészes hordók javítása. Vegyünk tíz hektoliternyi hordóra tíz deka mustárt, tegyük a hordóba; töltsünk rá forró vizet s fojtsuk be a hordót. Nemsokára a dongák megizzadnak, mintha likacsaiikon nedv szivárgott volna ki, 3–4 nap múlva a mustár-vizet kieresztjük s a hordót tiszta vízzel jól kimossuk. Végre egy kevés szeszszel öblítjük ki. A penészszag többé nem lesz érezhető.

Igen kitünő kávét lehet előállítani akövetkező módon: Négy pohárra való frissen pörkölt és darált kávéba tüssünk egy tojást, keverjük össze vele jól s adjunk hozzá annyi hideg vizet, (a mennyivel épen meg nedvesíthető, azután öntsünk rá forró vizet, s hagyjuk vele állani 10–12 percig, üledés után finom szűrőn szűrjük át meleg kávé csészébe, adjunk hozzá cukrot, egyenlő mennyiségű felforralt tejet s öntsük szét. Oly ital ez, mely még a kávénak legesküdtebb ellenségeit is renegátokká képes teszi.

A borsó puha- vagy keményfővő volta. Hogy a borsó jó vagy rossz fővő-e, az a borsóban levő legumin oldhatósága fokától függ. Tiszta vízben megfőzve a puhán és keményen fővő borsó, amannál 4. 24%, emennél pedig 1.73% legumin oldódott fel. A legumin oldhatósága pedig, mintdr. Kreusler erre vonatkozólag tett kísérleteiből kitűnik, nagyobb mennyiségű alkalikus földsók, méz és magnesia jelenléte által csökkentetik, ha egyidejűleg a phosphorsavas káli tartalom is kevesebbé válik. A víz behatása folytán a keményen fővő borsóban az alkalikus földsók és a kálium-vegyek részben eserebomlást szenvednek, s a legumin a mészfölddel és magnesiummal jó vegyi összeköttetésbe, mely vegyületek pedig, mint már többek kimutatták, sem hideg, sem meleg vízben nem oldhatók, épenességgel nem duzzadnak és szarnemű, kemény tömeget képeznek. S a keményen fővő borsó valóban vagy éppen nem, vagy csak hosszabb idő múlva dagad meg. Miután pedig a megdagadással a mag csiraképessége is a legszorosabb összefüggésben van, világos, hogy a keményen fővő borsó vetőmagul sem ajánlható. Azon ismeretes tény, hogy a jégeső által vert borsó egyenlőtlenül fővő szokott lenni, következőképen lehet megmagyarázni: Tudva van, hogy a növénynek a mag érése idején legtöbbször phosphorsav- és kálira van szüksége, nemkülönben, hogy ez időben csaknem minden phosphorsav és káli a levelekből és szárazakból a magvakba vándorol át. Ha már most jégeső által a száraz megsértetnek, s a levelek még a mag megérése előtt talán mind leveretnek, úgy a magvakba nem vándorolhat a szükséges mennyiségű phosphorsav és káli, minek következtében a borsó keményen fővővé lesz.

A malaczk nevelése. Némelyek nem mernek koczákhoz közelíteni sem, annyira vad és dühös az. Ha kénytelenek, vasvillával vagy lapáttal felfegyverkezve mennek be a sertésölbe. E káros állapot rendszeren a sertés helytelen kezeléséből származik. Az ilyen vad sertések ölai természetesen ritkán tiszták és így a malaczkoknak, melyek benn fektüdni kénytelenek, szinte szennyeseknek kell lenniök. Ez nem azon mód, melyen a malaczkokat nevelni kell. A malacz igen könnyen nevelhető állat, csakhogy nevelését, éppen úgy, mint az emberét, korán kell kezdeni. Ha nevelni akarjuk őket, és meg akarjuk mutatni az utat, melyen haladniuk kell, a nevelést már szopós korukban kell megkezdeni, úgy, hogy felveszük őket kezünkbe és simogassuk, veregessük meg őket több ízben. Ha valakinek kedve van hozzá, felveheti őket, beviteli szobájába, hogy gyermekei játszanak velük, annál jobb. Egy szóval, úgy kell bánni velük és úgy kell őket tanítani, hogy gazdájuktól ne féljenek; az ily malaczkok mint fias koczák is tanulmányok és szelidek lesznek.

Szerkesztői izenetek.

„A végzet.“ Targyánál és a Csikban köztudomáslag ismert körülmény személyes vonatkozásainál fogva nem közölhető. Írójának sokoldalú ügyességét teljes mértékben méltányoljuk s hisszük, hogy e téren is sokra viheti; azonban még egy kis gyakorlatra van szüksége, hogy ily szólam dolgozattal fellépessék. A türelem rózsát terem.

